

รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
MODEL OF NURSING STUDENT IDENTITY DEVELOPMENT,
THE ROYAL THAI ARMY NURSING COLLEGE

อังคณา สุเมธสิทธิกุล อมราภรณ์ หมีปาน สายสมร เฉลยกิตติ¹
Augkana Sumetsittikul Aumaraporn Meeparn Saisamorn Chaleoykitti
อภิญญา อินทรรัตน์ นันทิกานต์ กลิ่นเชตุ
Apinya Indhraratana Nuntikan Khinchet
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก กรุงเทพฯ 10400
The Royal Thai Army Nursing College, Bangkok, 10400 Thailand
¹Corresponding Author E-mail: saisamorn2006@hotmail.com

Received: January 11, 2019

Revised: March 3, 2019

Accepted: June 4, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ได้แก่ อดีตผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาอาจารย์พยาบาล นักเรียนพยาบาล ศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก จำนวน 17 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ของนักเรียนวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของพยาบาลทหารบกที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากพยาบาลทั่วไป 2) อัตลักษณ์ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ในศาสตร์การพยาบาลและเวชศาสตร์ทางทหาร 3) อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ได้แก่ มีสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่ได้มาตรฐานและมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพในทุกสถานการณ์ ส่วนรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย หลักสูตร และบริบท การผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ต้องสามารถตอบสนองนโยบายและภารกิจของกองทัพบก เพราะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ซึ่งพยาบาลกองทัพบกจะต้องมีความโดดเด่นและแตกต่าง จึงต้องมีการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการอย่างชัดเจนผ่านกระบวนการหล่อหลอมด้วยต้นแบบที่ดี มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การสรรหาผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีอาจารย์พยาบาล และนายทหารปกครองต้นแบบในการหล่อหลอมและปลูกฝังความมีวินัย บุคลิกลักษณะทางทหาร และจิตวิญญาณของการเป็นพยาบาลวิชาชีพ 3) ด้านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายสมรรถนะหรือพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ที่ชัดเจน มีการออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) ด้านปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ และ 5) ด้านผลผลิต ส่วนในด้าน

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
กองทัพบกอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล

Abstract

The purpose of the research was to study the model of nursing student identity development in the Royal Thai Army Nursing College. The informants of this study, using purposive selection, were 17 persons involved in the educational management of the bachelor of nursing science of the Royal Thai Army Nursing College. The informants included former commanders, commanders of nursing instructors, nursing students, and alumnus of the said institution. The researcher utilized semi-structured interview in the data collection. Content analysis was used to analyze the interviewed data.

The royal Thai army nursing student's identity development was focused on 3 sub-issues, which includes the following: 1) Personal identity which referred to the outstanding and different specific characters of general nurses; 2) Academic identity which referred to the knowledge of nursing science and military medicine; and 3) Professional identity which referred to the standard nursing competencies and the readiness of nursing performance in every situation. Furthermore, the model of nursing student identity development consisted of 5 elements as follows: 1) On the policy, curriculum and context, the Royal Thai Army aimed to produce nursing graduates who must present the desired identity that responded to the policy and mission of the military. The Royal Thai Army nurses have to be distinguished by specifying the desired competencies using good role models and adjusting appropriately according to the changing conditions; 2) On the input, the selection of the students who have proper qualification must be done. Nursing instructors and military officers serve as the role models by teaching and cultivating discipline, military personality and nursing professional spirit to the nursing students. 3) On the identity development process, specification of targeted competencies and behaviors which show the desired identity must be included in the curriculum design together with extracurricular activities. 4) On the facilitating factors to promote success and 5) Production, the involved persons must show their idea towards the model of nursing student identity development at an appropriately high level. Moreover, the possibility of using the model to develop the Royal Thai Army nursing student's identity is also at an appropriately high level as well.

Keywords : model of nursing students identity development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ใช้ความรู้ทั้ง
ศาสตร์และศิลป์ในการพยาบาลที่ช่วยเหลือมนุษย์
ในยามเจ็บป่วย พิ้นฟูสุขภาพ ป้องกันโรค ส่งเสริม
สุขภาพ รวมทั้งเป็นบุคลากรที่มีความเสียสละ

พร้อมให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปทั้งทางด้าน
ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ
โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา
เศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม เพื่อนำไปสู่
เป้าหมาย คือ การทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี

ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า การบริการพยาบาล จึงต้องมีพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ มีทักษะในการให้บริการพยาบาล มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการให้บริการที่มีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคม มีคุณลักษณะหรืออัตลักษณ์เฉพาะของพยาบาลที่แสดงความเป็นตัวตนหรือความโดดเด่นจากวิชาชีพอื่น รวมทั้งมีอัตลักษณ์ของพยาบาลที่สังคมยอมรับและเป็นที่รู้จักของคนในสังคม (Boromarajonani College of Nursing, Suratthani, 2010)

คำว่า “เอกลักษณ์” มีความแตกต่างจากคำว่า “อัตลักษณ์” เพราะ “เอกลักษณ์” คือเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ “อัตลักษณ์” เป็นลักษณะเฉพาะของคนคนนั้น ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้คำว่า “อัตลักษณ์” ยังมาจากภาษาบาลีที่ว่า “อตุต” + “ลักษณะ” โดย “อตุตตะ” มีความหมายว่า ตัวตน ของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว ดังนั้นคำว่า “อัตลักษณ์” จึงหมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวที่บ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศ ตัวอย่างเช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และศาสนา ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะตามชุมชนนั้น ๆ ซึ่งไม่เหมือนกับสังคมอื่น หรือสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย คือลักษณะที่ไม่เหมือนกับบุคคลทั่วไป และจากการศึกษาของ Kaewjiboon and Chairinkom (2008) ที่ศึกษาอัตลักษณ์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนะยาพบว่า บุคลากรภายในวิทยาลัยให้ความเห็นว่า อัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่น ได้แก่ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การบริการวิชาการ และวิชาชีพ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ท้องถิ่น และ Paopong, Sirinapadol, Chansataporn, & Meesattayanan, 2011 ได้ศึกษาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา พบว่า อัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ได้แก่ ความซื่อสัตย์ การแต่งกายสะอาด การปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร การสร้าง

สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานทุกระดับ การเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ การรักษาความลับและผลประโยชน์ของผู้รับบริการ การปฏิบัติ การพยาบาลด้วยความเต็มใจและเอื้ออาทร การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติ

จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์มีความสำคัญในวิชาชีพการพยาบาล การพัฒนาให้นักเรียนพยาบาลเกิดอัตลักษณ์ต้องมาจากการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และที่สำคัญคือ สถานศึกษาทางการพยาบาลควรมีรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลให้เป็นรูปธรรม

สำหรับอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก มีการระบุไว้ในด้านการมีวินัย ใส่ใจงาน และให้การพยาบาลแบบองค์รวม ถ้าจะพัฒนานักเรียนพยาบาลให้ตอบสนองอัตลักษณ์ที่กำหนดไว้ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกควรต้องทราบว่าบัณฑิตพยาบาลในปัจจุบันมีลักษณะอะไรบ้างที่บ่งชี้อัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นในแต่ละด้านมาน้อยเพียงใด จึงต้องสร้างมาตรฐานหรือตัวชี้วัด พฤติกรรมเพื่อตอบสนองอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก แล้วจึงนำผลการประเมินที่ได้ไปร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเหล่านั้นให้เกิดเป็นรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

ดังนั้น การศึกษาอัตลักษณ์และรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากบัณฑิตพยาบาลทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่ได้มาตรฐานภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ มีความรู้และทักษะด้านเวชศาสตร์ทางทหาร สามารถให้การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยและประชาชนทั้งในสถานการณ์ปกติ และในสถานการณ์ไม่ปกติ เช่น ในยามสงคราม

อุปนิสัยใหม่ และการเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองภารกิจและเป้าประสงค์ของ กองทัพบกและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ ของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

ประชากร เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ได้แก่ อดีตผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาอาจารย์พยาบาล นักเรียนพยาบาล และศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก จำนวน 17 คน ตามที่ Macmillan (1971) ได้กล่าวว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่มีความเหมาะสมคือ 17-21 คน เพื่อรักษาระดับความคลาดเคลื่อนของข้อมูลให้น้อยที่สุด และทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ คือ เป็นอดีตผู้บังคับบัญชา/ ผู้บังคับบัญชา/ อาจารย์พยาบาล/ นักเรียนพยาบาล/ ศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก/ ผู้รับบริการ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์และผลการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียน

พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน โดยการศึกษาเอกสาร เช่น นโยบาย การพัฒนาอัตลักษณ์ ผลการประเมินอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลและการติดตามบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกที่ผ่านมา

2. ศึกษาความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยทำหนังสือเชิญ พร้อมเอกสารแนวคำถามสัมภาษณ์ แล้วประสานกับผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ในการนัดพบเพื่อสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน เป็นผู้บันทึกการสนทนา เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ที่คาดหวัง องค์กรประกอบ พฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์ และแนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก ซึ่งมีการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงระหว่างการสนทนา

4. วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาสร้างองค์ประกอบพฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก และองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องขององค์ประกอบพฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก และองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยอ่านคำสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นและความถี่ของความคิดเห็นในองค์ประกอบพฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล และองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกเป็นรายด้านและรายข้อย่อย

5.2 นำผลการสร้างองค์ประกอบพฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก และองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก ไปให้ผู้ให้ข้อมูลชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์
ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

ตัวอย่าง เป็นนักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่
1-4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัย
พยาบาลกองทัพบก ปีการศึกษา 2559 จำนวน
295 คน และอาจารย์พยาบาล จำนวน 45 คน
รวมทั้งสิ้นจำนวน 340 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำผลการศึกษาองค์ประกอบ
พฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์ และองค์ประกอบ
รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ที่ได้จากระยะที่ 1
และศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็น
กรอบในการร่างรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของ
นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกให้
เนื้อหาครอบคลุมการพัฒนาพฤติกรรมที่แสดง
อัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
กองทัพบก ทั้งรายด้านและรายข้อย่อย

2. ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์
นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
โดยนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเพื่อวิพากษ์และ
ตรวจสอบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในด้าน
เนื้อหาและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดย
พิจารณาองค์ประกอบรายด้านและรายข้อย่อย
แล้วผู้วิจัยทำการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. รวบรวมความคิดเห็นของอาจารย์
พยาบาลและนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
กองทัพบก โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มี
ต่อรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียน
พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก และผู้วิจัย
ส่งจดหมายเชิญชวน รวมทั้งให้รายละเอียดกับ
ตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นผู้วิจัย
ดำเนินการส่งแบบสอบถาม มีกำหนดระยะเวลาส่ง
แบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัย
สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ใน

การศึกษาความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูล กำหนด
อัตลักษณ์ที่คาดหวัง องค์ประกอบพฤติกรรมที่
แสดงอัตลักษณ์ และแนวทางการเสริมสร้าง
อัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก
ประกอบด้วยข้อคำถาม เช่น “ท่านคิดว่าพยาบาล
ทหารบกมีความแตกต่างจากพยาบาลวิชาชีพอื่น
หรือไม่” “คุณลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของ
พยาบาลทหารบกคืออะไร”

2. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ
รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจาก
การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ
ประกอบด้วย 1) ชื่อ-นามสกุล 2) วุฒิการศึกษา
สูงสุด 3) ตำแหน่ง 4) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานใน
ตำแหน่ง และ 5) สถานที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ความเหมาะสมในด้านเนื้อหาและความเป็นไปได้
ในการปฏิบัติตามรูปแบบที่สร้างขึ้น มีลักษณะเป็น
มาตราประเมินค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการ
ตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (content
validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาดัชนีความ
สอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item-
objective congruence index: IOC) ได้เท่ากับ
.60 – 1.00 และตรวจสอบความเที่ยง (reliability)
ของเครื่องมือโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มี
ลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างในระยะที่ 2 จำนวน
30 คน แล้วทำการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha
coefficient) เท่ากับ .971

การพิทักษ์สิทธิ์ การวิจัยนี้ผ่านการ
พิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณา
โครงการวิจัย กรมแพทย์ทหารบก รหัสโครงการ
N001q/60 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 60 ผู้ให้ข้อมูล

และตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย รวมทั้งได้รับการสอบถามความสนใจของทุกคนในการเข้าร่วมวิจัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลและตัวอย่างสามารถปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และข้อมูลที่ได้ถูกเก็บเป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยวิเคราะห์ประเด็น (theme) และจัดหมวดหมู่เนื้อหา (categorized) ของในองค์ประกอบพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ และองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

2. ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

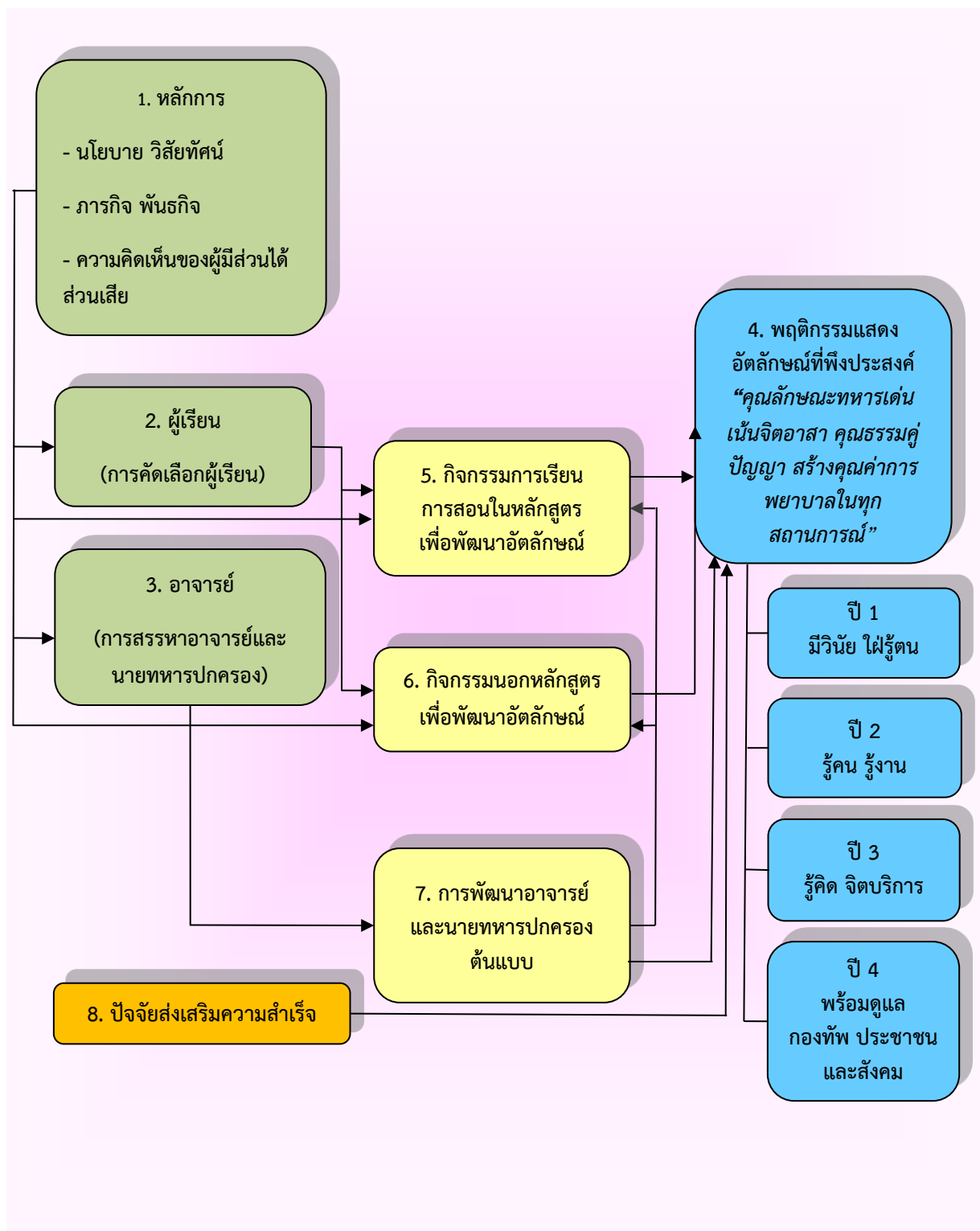
1. ผลการวิเคราะห์ประเด็นอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกพบว่าอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล อัตลักษณ์ทางวิชาการ อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ

อัตลักษณ์ส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของพยาบาลทหารบกที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากพยาบาลทั่วไป พิจารณาได้จากบุคลิกภาพและการแสดงออกต่อสาธารณะชน รวมถึงคุณลักษณะภายในตัวบุคคลที่ถูกหล่อหลอมก่อให้เกิดเป็นระเบียบปฏิบัติ อุดมการณ์ และวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย เสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบ กล้าหาญ มีความเป็นผู้นำ มีบุคลิกภาพทางทหารที่ดี มีความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ มีจิตอาสา และสามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองภารกิจกองทัพบกได้ตลอดเวลา

อัตลักษณ์ทางวิชาการ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตพยาบาลทหารบกที่สามารถตอบสนองภารกิจและเป้าประสงค์ของกองทัพบก ดังนั้นพยาบาลทหารบกต้องมีความรู้ด้านเวชศาสตร์ทางทหารในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติหน้าที่ในยามสงคราม และการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ รวมทั้งมีความรู้ที่เป็นความโดดเด่นเฉพาะของพยาบาลทหารบก ได้แก่ เสนารักษ์สนาม เวชกรรมป้องกัน การส่งกลับ การรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล เพื่อให้ทหารหายจากการบาดเจ็บหรือฟื้นฟูสภาพความพิการของทหารทางด้านร่างกาย หรือฟื้นฟูจากภาวะ post-traumatic stress disorder ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเป็นองค์รวม อันเป็นการสร้างเสริมสุขภาพกำลังพล และการดูแลช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภาวะภัยพิบัติ

อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ พยาบาลทหารบกนอกจากต้องมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่ได้มาตรฐานภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ตามที่กำหนดขอบเขตการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ไว้แล้ว ยังต้องรับใช้ประเทศชาติในสถานการณ์ความไม่สงบในทุกสถานการณ์ รวมทั้งภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพในสถานการณ์ยากลำบากและอันตรายได้ เช่น ในภาวะสงคราม รวมทั้งต้องสามารถให้การดูแลทหารได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเท่าเทียมกันในทุกชั้นยศ

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลกองทัพบก เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก และได้ร่วมกันกำหนดข้อความแสดงอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก โดยอิงจากผลการวิจัยครั้งนี้ว่า **“คุณลักษณะผู้นำทหารเด่น เน้นจิตอาสา คุณธรรมคู่ปัญญา สร้างคุณค่าการพยาบาลในทุกสถานการณ์”**

ภาพ 1 รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

2. รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า กระบวนการหล่อหลอมเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ต้องเริ่มต้นตั้งแต่แรกเริ่มและต่อเนื่อง เพื่อสร้างพยาบาลทหารบกที่มีลักษณะโดดเด่นและแตกต่าง ด้วยการกำหนดอัตลักษณ์และสมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลทหารบกที่พึงประสงค์ และวางรูปแบบการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ได้องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักการ เช่น นโยบาย วิสัยทัศน์ หลักสูตร และบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การสรรหาผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม อาจารย์พยาบาล และนายทหารปกครองต้นแบบ 3) ด้านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ 4) ด้านปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ และ 5) ด้านผลผลิต (ภาพ 1)

2.1 ด้านหลักการเช่น นโยบาย หลักสูตร และบริบท การผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ ต้องสามารถตอบสนองนโยบายและภารกิจของกองทัพบกซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ พยาบาลกองทัพบกจึงต้องมีความโดดเด่นและแตกต่างทั้งอัตลักษณ์ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และอัตลักษณ์ทางทหาร ซึ่งต้องมีการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการอย่างชัดเจน ผ่านกระบวนการหล่อหลอมด้วยการออกแบบหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เหมาะสม โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าการสรรหาผู้เรียนและผู้สอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และการมีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์ เป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญในกระบวนการ

หล่อหลอมให้ผู้เรียนมีอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ และมีประเด็นย่อยที่พบดังนี้

2.2.1 การสรรหาผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยคุณสมบัติผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษานในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเป็นปัจจัยพื้นฐานของความสำเร็จในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก กระบวนการสรรหาจึงต้องมีเกณฑ์การคัดเลือกที่ชัดเจนว่าต้องการผู้เรียนที่มีคุณสมบัติอย่างไร ต้องผ่านกระบวนการสรรหาที่จะทำให้ได้ผู้เรียนที่ดีและเหมาะสมที่สุด โดยเฉพาะเกณฑ์คุณสมบัติที่ต้องมีความโดดเด่นในแบบของพยาบาลทหาร เช่น ความกล้าหาญ และเสียสละ เป็นต้น

2.2.2 การสรรหาด้านแบบอาจารย์พยาบาลและนายทหารปกครอง เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะกระบวนการหล่อหลอมอัตลักษณ์บัณฑิตต้องมีอาจารย์ที่เป็นต้นแบบ (model) ที่ดี โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรผู้ที่มาเป็นอาจารย์พยาบาลและนายทหารปกครอง ต้องมีการกำหนดคุณสมบัติและภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์พยาบาลต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีศักยภาพและชื่อเสียงทัดเทียมสถาบันอื่น มีสมรรถนะของพยาบาลทหารที่สมบูรณ์ มีจิตวิญญาณความเป็นวิชาชีพ ความเอื้ออาทร ห่วงใยเสียสละ และสามารถช่วยปลุกฝังความมีวินัยได้ ส่วนผู้ที่จะมาเป็นนายทหารปกครอง จะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนพยาบาล ดูแลความเป็นอยู่และการปกครองบังคับบัญชา ควรมีบุคลิกภาพภายนอก การแต่งกาย และคุณสมบัติภายในที่เหมาะสม มีระเบียบวินัย การวางตัว การเข้าสังคมที่เป็นแบบอย่าง มีจิตใจที่เมตตาเป็นมิตร และอบอุ่น ทั้งนี้อาจารย์พยาบาลและนายทหารปกครองต้องร่วมมือกันอย่างเป็นเอกภาพ สร้างเป้าประสงค์ในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตอย่างชัดเจนและเป็นแนวทางเดียวกัน

2.3 ด้านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์

กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย พฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน ในหลักสูตร และกิจกรรมนอกหลักสูตร

2.3.1 การกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ เป็นการกำหนดเป้าหมาย สมรรถนะหรือพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์อย่าง ชัดเจนสำหรับนักเรียนพยาบาล ซึ่งเป็นพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ที่ต้องได้รับการพัฒนาสั่งสมอย่างต่อเนื่องจากชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และต้องมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายปี และมีการประเมินผลสรุปในชั้นปีที่ 4 ก่อนจบการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) พฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ สำหรับชั้นปีที่ 1 **“มีวินัย ใฝ่รู้ตน”** เพราะการวาง พื้นฐานพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ เป็นการปูพื้นฐานเจตคติ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ ของตนเองในฐานะนักเรียนพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลกองทัพบก ที่ต้องมีบุคลิกลักษณะทาง ทหาร มีความแข็งแรงด้านร่างกาย มีความสามารถ ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางทหาร และมีระเบียบวินัย

2) พฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ สำหรับชั้นปีที่ 2 **“รู้คน รู้งาน”** การปรับเปลี่ยน จากความรู้พื้นฐานวิทยาศาสตร์ เข้าสู่ความรู้ใน วิชาชีพการพยาบาล มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน มีทักษะการพยาบาลขั้นพื้นฐาน สามารถแสดง พฤติกรรมจริยธรรมวิชาชีพพยาบาล ความเอื้อ ออาทร ความรับผิดชอบ และความเอาใจใส่ในงาน รวมทั้งบุคลิกลักษณะทางทหารที่โดดเด่นมากขึ้น มีระเบียบวินัย ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ และ การทำงานเป็นทีม

3) พฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ สำหรับชั้นปีที่ 3 **“รู้จัก จิตบริการ”** ในด้านวิชาการ มีความรู้วิชาชีพการพยาบาลในหลายสาขา สามารถคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง มีวิจารณญาณ สามารถบูรณาการการเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์

ด้านนวัตกรรมและการวิจัย ในด้านวิชาชีพมี จิตวิญญาณและจิตสำนึกทางวิชาชีพ มีทักษะ การพยาบาลหลายสาขาและมีความชำนาญมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มา บูรณาการสู่การปฏิบัติได้ ในด้านทหารและทักษะ ชีวิต มีบุคลิกลักษณะทางทหารที่โดดเด่นมากขึ้น มีระเบียบวินัย ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การทำงาน เป็นทีม การเจรจาต่อรอง ความฉลาดทางอารมณ์ และการบริหารความเสี่ยง

4) พฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ สำหรับชั้นปีที่ 4 **“พร้อมดูแลกองทัพ ประชาชน และสังคม”** ในด้านวิชาการ มีความรู้วิชาชีพ การพยาบาลในทุกสาขา สามารถคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง มีวิจารณญาณ บูรณาการความรู้สู่ชุมชน และสังคม ด้านวิชาชีพ มีจิตวิญญาณ จิตสำนึกทาง วิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและวิชาชีพ มีจิตสาธารณะ มีทักษะการพยาบาลในทุกสาขา และมีความชำนาญมากขึ้น และสามารถนำความรู้ ในศาสตร์ต่าง ๆ มาบูรณาการสู่การปฏิบัติใน การดูแลสุขภาพบุคคล ครอบครัว ชุมชนของ ทหารและพลเรือนในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้าน ทหารและทักษะชีวิต มีบุคลิกลักษณะทางทหารที่ โดดเด่นมากขึ้น มีระเบียบวินัย ภาวะผู้นำทาง ทหาร การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม การเจรจา ต่อรอง ความฉลาดทางอารมณ์ และการบริหาร ความเสี่ยง

2.3.2 กิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตร ที่มีไว้เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ ได้แก่ 1) การเรียนจากสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับ ภารกิจที่พยาบาลทหารบกต้องสามารถปฏิบัติงาน ได้จริง เช่น การปฏิบัติงานในพื้นที่ความไม่สงบ หรือ ภัยพิบัติ และ 2) การมีต้นแบบ (role model) และการแสดงบทบาทสมมติ (role play) โดยให้ นักเรียนพยาบาลได้เรียนรู้จากต้นแบบที่ดี หรือให้ แสดงบทบาทสมมติเป็นพยาบาลทหารบกที่ต้อง ปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มีความสมจริง

ทั้งในด้านบุคลิกลักษณะทางทหารและทักษะปฏิบัติของพยาบาลทหารบก

2.3.3 กิจกรรมนอกหลักสูตร ได้แก่

1) การสร้างบุคลิกลักษณะทางทหาร เช่น การฝึกระเบียบวินัย การแต่งกาย และบุคลิกลักษณะทางทหาร 2) การสร้างระบบคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย เช่น การมีกฎระเบียบต่าง ๆ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม และ 3) กิจกรรมจิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสันตินาการ

2.3.4 การพัฒนาอาจารย์ต้นแบบ การส่งเสริมให้อาจารย์มีการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาอัตลักษณ์ เช่น การฝึกประสบการณ์ภาคสนาม การศึกษาดูงานต่างประเทศ

2.4 ปัจจัยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่

2.4.1 การสร้างเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stockholder) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้บัณฑิต ความร่วมมือของผู้ปกครอง และสถาบันการศึกษาอื่นทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงกลาโหม

2.4.2 ศักยภาพศิษย์เก่า โดยอดีตผู้บังคับบัญชามีส่วนช่วยในการพัฒนาให้สถาบันทัดเทียมกับสถาบันการพยาบาลอื่น

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลกองทัพบก (ภาพ 1) นำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก เพื่อวิพากษ์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คณะผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม และเห็นควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

3. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งหมดจำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 96.18 ประกอบด้วย นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 27.82 นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 22.93 นักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 18.65 อาจารย์พยาบาลและผู้บริหาร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.79 ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ($n = 327$)

องค์ประกอบ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
1. ด้านหลักการ	4.48	.01	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า			
2.1 การสรรหาผู้เรียน	4.51	.03	มากที่สุด
2.2 การสรรหาต้นแบบอาจารย์และนายทหารปกครอง	4.58	.04	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์			
3.1 การกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์	4.44	.06	มาก
3.2 กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร	4.45	.04	มาก
3.3 กิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์	4.45	.04	มาก
3.4 การพัฒนาอาจารย์และนายทหารปกครอง	4.44	.11	มาก
4. การสร้างเครือข่าย	4.44	.03	มาก
รวมทุกองค์ประกอบ	4.49	.07	มาก

การอภิปรายผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก จากการศึกษาพบประเด็นย่อยได้แก่

1.1 อัตลักษณ์ส่วนบุคคล โดยอัตลักษณ์ส่วนบุคคลของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก คือ ลักษณะเฉพาะของพยาบาลทหารบกที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากพยาบาลทั่วไป คุณลักษณะทางทหาร ถือเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่สถาบันการศึกษาของกองทัพบกต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทหารทุกคน และเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทหารทุกเหล่าทัพที่สถาบันการศึกษาของกองทัพบกต้องพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐาน สอดคล้องกับการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศตามความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศด้านคุณลักษณะทางทหาร ได้แก่ ภาวะผู้นำทางทหาร ความรับผิดชอบ ความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชา วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความเชื่อมั่น และกล้าตัดสินใจ เสียสละเพื่อส่วนรวม กล้าหาญอดทนอยู่ในระดับมาก โดยด้านความจงรักภักดีมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด (Suksaen, 2016) ก่อให้เกิดเป็นระเบียบปฏิบัติ อุดมการณ์ และวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย มีภาวะผู้นำ มีบุคลิกภาพทางทหารที่ดี มีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ สามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองภารกิจกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sanitsom and Jarat (2015) ที่พบว่าผู้นำทางทหารกับผู้นำในบริบทอื่น มีบทบาทและหน้าที่ของผู้นำที่ไม่แตกต่างกันตามความหมาย แต่สิ่งที่แตกต่างกัน คือ อัตลักษณ์ของผู้นำในแต่ละวงการที่ต้องมีคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งผู้ที่มีบุคลิกภาพและลักษณะทหารที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวินัย เสียสละ อุทิศตน ตรงต่อเวลา มีความอดทนพากเพียรในการปฏิบัติงาน มีความกล้าหาญที่จะเผชิญอันตรายจากการรบหรือ

การปฏิบัติงาน ยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม กล้าตัดสินใจ และรับผิดชอบ รวมทั้งเป็นผู้มีความรู้ มุ่งมั่น โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน ยึดถือภารกิจและหน้าที่เหนือสิ่งอื่นใด

1.2 อัตลักษณ์ทางวิชาการ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกมีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาลทหารบกที่ตอบสนองภารกิจและเป้าประสงค์ของกองทัพบก ดังนั้นบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งในด้านการพยาบาล และด้านเวชศาสตร์ทางทหาร เน้นการผลิตบัณฑิตให้มีศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยในภาวะวิกฤตและฉุกเฉินที่เกิดจากมนุษย์หรือเกิดจากภัยธรรมชาติ (Julawong, 2013) และมีทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในภาวะภัยพิบัติ เช่น ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การประสานงานและความยืดหยุ่น การควบคุมสถานการณ์ การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การใช้ภาษาต่างประเทศ และการเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Siripukdeekan & Wiserith, 2014)

1.3 อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ พยาบาลทหารบกนอกจากต้องมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่ได้มาตรฐานภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ทั้งยังต้องสามารถให้การดูแลทหารได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับฝ่ายพลเรือนได้ นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติการกิจพิเศษ เช่น การช่วยเหลือประชาชนในภาวะภัยพิบัติ การปฏิบัติการกิจสันติภาพท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการเปิดเสรีให้กับบริการสุขภาพ และการอยู่ในประชาคมอาเซียน จึงส่งผลให้พยาบาลต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้มีสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนากระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริการเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Srisuphan, Laungamomlert, & Sawaengdee, 2012)

2. การพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

2.1 ด้านหลักการ เช่น นโยบาย หลักสูตร และบริบท การผลิตบัณฑิตพยาบาลทหารบกให้มีอัตลักษณ์เป็นไปตามที่พึงประสงค์ ต้องสามารถตอบสนองนโยบายและภารกิจของกองทัพบก รวมทั้งค่านิยมหลักของกองทัพบก 7 ประการ คือ 1) ความจงรักภักดี (loyalty) คือ ความศรัทธาอย่างแท้จริงต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันสูงสุดของประเทศ ตลอดจนกองทัพบก และหน่วยของตน 2) หน้าที่ (duty) คือ การทำหน้าที่ให้สำเร็จ และทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ 3) การให้ความเคารพ (respect) คือ การให้ความเคารพและให้การดูแลประชาชนของประเทศ รวมทั้งการให้ความเคารพต่อกฎหมายของประเทศ 4) การอุทิศตนโดยไม่เห็นแก่ตัว (selfless service) คือ การยอมเสียสละตนเองเพื่อนำประเทศชาติไปสู่ความผาสุกและรับใช้ประเทศชาติ รวมทั้งประชาชน 5) ความมีเกียรติ (honor) คือ การดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติตัวอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และยึดถือค่านิยมของกองทัพบกเป็นหลักประจำใจ 6) การยึดถือหลักคุณธรรม (integrity) คือ การทำในสิ่งที่ถูกต้องทั้งกฎหมายและศีลธรรม 7) ความกล้าหาญส่วนบุคคล (personal courage) คือ การกล้าที่จะเผชิญกับความกลัวอันตรายต่าง ๆ (Center for doctrine and strategy development, Army Training Command Department, 2012) ด้วยค่านิยมดังกล่าวจึงต้องมีการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการอย่างชัดเจน ผ่านกระบวนการหล่อหลอมด้วยการออกแบบหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เหมาะสม โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อมุ่งผลิตบัณฑิตที่เป็นนายทหารสัญญาบัตรที่ดีจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาลทหารบก

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า คุณสมบัติของผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษานในหลักสูตรพยาบาล-ศาสตร์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ต้องมีความโดดเด่นของการเป็นพยาบาลทหารที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีการศึกษาพบว่า การปรับตัวและเจตคติต่อการเรียนพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลตำรวจมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน (Khemapech, 2016) สอดคล้องกับการศึกษาของ Zainalipour, Zarei, & Dayeripour (2011) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญในการทำนายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน การสรรหาผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักเรียนพยาบาล นอกจากนี้ กระบวนการหล่อหลอมอัตลักษณ์บัณฑิต ต้องมีอาจารย์ที่เป็นต้นแบบ (role model) ที่ดี ซึ่งควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรผู้เข้ามาเป็นอาจารย์พยาบาลและนายทหารปกครอง ต้องมีการกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษากลวิธี การพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา พบว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูหรืออาจารย์เป็นกลวิธีหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ที่เหมาะสมของนักเรียนพยาบาล (Nawsuwan, Wisalaporn, & Sattayarak, 2015)

2.3 ด้านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ พบว่า การกำหนดเป้าหมายสมรรถนะหรือพฤติกรรมแสดงอัตลักษณ์ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและชัดเจนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 สอดคล้องกับการศึกษาในนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ พบว่า นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1- 4 มีคุณลักษณะทางทหารที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นปี (Suksaen, 2016) ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ ได้แก่ การเรียนจากสถานการณ์จำลอง การมีต้นแบบ (role model) และการแสดงบทบาทสมมติ (role play) สอดคล้องกับการศึกษาของ Nawsuwan et al. (2015) พบว่า การพัฒนาการเรียนการสอนควร

เน้นรูปแบบการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพการณ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด การสังเคราะห์ความรู้และการได้ลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สำหรับกิจกรรมนอกหลักสูตร โดยเฉพาะกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และกิจกรรมสนทนา การ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาชีพพยาบาล หากสามารถปลูกฝังและส่งเสริมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน รู้จักแบ่งปัน โอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้กับผู้อื่น (Yingdumnun, 2011) จากการศึกษาที่ผ่านมา วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการพัฒนาจิตอาสา และในหลักสูตรมีการกำหนดรายวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนามนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการบริการวิชาการกับการเรียนการสอน และให้นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม ผ่านการทำโครงการ/โครงการ การบริการวิชาการ และตระหนักถึงบทบาทของบัณฑิตที่มีต่อสังคมและธรรมชาติที่อยู่แวดล้อม ทำให้นักเรียนพยาบาลมีความสุขในการเรียน ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการเรียน และเป็นผลผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อสังคม (Chaleoykitti, Bandansin, Kanglee, & Kumpraw, 2014)

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้อาจารย์มีการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาอัตลักษณ์ เช่น การฝึกประสบการณ์ภาคสนาม การศึกษาดูงานต่างประเทศ จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการพัฒนากอบสมรรถนะของบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า อาจารย์พยาบาลควรมีสมรรถนะด้านการดำเนินการเชิงรุกในการมองเห็นปัญหารวมทั้งโอกาสที่จะเกิดขึ้น แล้วนำมาวางแผนป้องกันและปรับเปลี่ยนให้เป็นประโยชน์ในด้านการมองภาพองค์กรรวม และคิดสังเคราะห์จนได้

แนวทางใหม่ที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำไปใช้ในงานให้เกิดความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Srikanok, (2013)

2.4 ปัจจัยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายซึ่งนับว่ามีความสำคัญไม่ จะจะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบัน การศึกษาพยาบาล หรือความร่วมมือจากผู้ปกครอง นักเรียนเพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและเห็นพัฒนา การของนักเรียนมาโดยตลอด ก่อให้เกิดประโยชน์ และความร่วมมือที่สำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ บัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

ข้อเสนอแนะ

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกควรพิจารณา นำรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนพยาบาล กองทัพบกที่พัฒนาขึ้นในการศึกษานี้ ไปใช้ในการ จัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร และควร ศึกษาประสิทธิภาพในการนำรูปแบบการพัฒนา อัตลักษณ์นักเรียนพยาบาลกองทัพบกไปใช้ เพื่อ พัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Boromarajonani College of Nursing, Suratthani. (2010). *Nursing student's identity of Boromarajonani College of Nursing, Suratthani.*
- Center for doctrine and strategy development, Army Training Command Department. (2012). *Military government guide 1, Royal Thai Army.* Bangkok.
- Chaleoykitti, S., Bandansin, J., Kanglee, K., & Kumpraw, P. (2014). The study of academic services integration with teaching and learning of general education for human development course on volunteer and happiness of study among 1st year nursing students of the Royal Thai Army Nursing College. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 15(3), 421-429.
- Julawong, A. (2013). Nursing preparedness in the Royal Thai Army Nursing College. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 14(1), 1-7.
- Kaewjiboon, J., & Chairinkom, N. (2008). *Research reported: The identity of Boromarajonani College of Nursing, Phayao.* Boromarajonani College of Nursing, Phayao.

- Khemapech, S. (2016). THE factors associated with motive achievement in police nursing students. *Journal of the Police Nurses*, 8(1), 116-124.
- Macmillan, T. (1971). The Delphi technique. In *the annual meeting of the California junior colleges associations committee on research and development May 3-5*. California: Monterey.
- Nawsuwan, K., Wisalaporn, S., & Sattayarak, W. D. (2015). Strategies to develop the nursing students' identity in nursing colleges, ministry of public health. *Hatyai Journal*, 13(2), 117-132.
- Paopong, S., Sirinapadol, J., Chansataporn, S., & Meesattayanan, P. (2011) The identity of nurses graduated from Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima. *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima*, 18(1), 5-16.
- Sanitsom, P., & Jarat, N. (2015). Military leadership attributes for Royal Thai Armed Force. *Executive Journal*, 35(1), 75-86.
- Siripukdeekan, A., & Wiserith, W. (2014). A study of disaster nursing management. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 15(2), 348-359.
- Srikanok, W. (2013). The development of competency framework of the Royal Thai Army Nursing College's personnel. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 14(3), 151-158.
- Srisuphan, W., Laungamornlert, S., & Sawaengdee, K. (2012). Preparation of the nursing profession into ASEAN community. *Thai Journal of Nursing Council*, 27(3), 5-10.
- Suksaen, N. (2016). Military characteristics of air force student nurses according to parent's opinions in Royal Thai Air Force Nursing College, academic year 2016. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 18(2), 159-167.
- Yingdumnun, V. (2011). *A study of the achievement of the public mind project: A case study of secondary school students of BANGMOD wittaya school "Seesukwadjuan Uppathum"* (thesis for the degree of master of arts (Buddhist Studies). Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya university Bangkok, Thailand.
- Zainalipour, H., Zarei, E., & Dayeripour, F. (2011). Study of individual factors Influencing on academic achievement motivation in high-school female students. *Journal of Educational and Management Studies*, 2(2), 43-47.